

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homili-||arvm Sive Sermo-||num doctissimi uiri loh. Eckij
ad-||uersum quoscunq[ue] nostri || temporis hæreticos,||
super Euangelia || de tempore || ... Tomvs ...**

... ab Aduentu usq[ue] ad Pascha ...

Eck, Johannes

1534

VD16 E 292

D[omi]nica Sexagesim[æ]. Eua[n]g. Cum turba plurima. Luc[æ] 8.
Homili[æ] q[ua]tuor

urn:nbn:de:hbz:466:1-35308

puenit. Aut nonne Petrus uocatus est cito? & tñ latro ante eum in cælum peruenit. Aut quot sunt, qui à iuuentute & primis statim annis incipiunt seruire deo, atq; dein de resiliunt subito sicut Saul? Et uicissim plurimi, qui cū sint in cultu diuino amplectendo postremi, uix tandem incipiunt ultima ætate ad deum redire & seipsos, fiuntq; sic primi in timore & obseruatione dei. Sæpe enim multæ & magnæ contingunt rerum humanarum uicissitudines, inquit Chrysostomus. At nos iam inuocemus deū & oremus, ut nos quoque non uocati tantum simus, sed etiam electi ad optremur in uitam æternā. id tu nobis præsta ò domine Iesu Christe, Amen.

Johan. 11

1. Reg. 19

Chrysost.

DOMINICA SE

XAGESIMAE EVANGELI-

um Lucæ VIII.

IN illo tempore: Cum turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat, seminare semen suum: & dum seminat, aliud cecidit secus uiam, & conculcatum est, & uolucres cæli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia nō habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & simul exortę spinę suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terrā bonam, & ortum fecit fructum centuplum. Hęc dicens, clamabat: Qui habet aures audiēdi, audiat. Interrogabant autē eum discipuli eius, quę esset hæc parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni dei, cæteris autem in parabolis, ut uidentes non uideant, & audiētes

Matth. 13

Marc. 4.

Matth. 13

Marc. 4.

Isaie. 6.

Actuū. 19.

Johan. 12

Matth. 13.
Marci. 4.

nō intelligant. Est autem hæc parabola: Semen est uerbum dei. Qui autē secus uiam, hi sunt, qui audiūt, deinde uenit diabolus, & tollit uerbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Nā qui supra petram, qui cum audierint, cū gaudio suscipiunt uerbum, & hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt, qui audierunt, & à solitudinibus & diuitijs & uoluptatibus uitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autē in bonam terram, hi sunt, qui in corde bono & optimo audiētes uerbū retinēt, & fructū afferūt in patiētia.

HOMILIA PRIMA.

Docemur hoc euāgelio charissimi à CHRISTO, quā bonum, quā utile, quāq; omnino necessarium sit audire uerbum dei: quo nos erudiamur, quibus modis debeamus in uinea domini laborare, ut tandem denarium mereamur æternæ beatitudinis. Illo enim uerbo diuino instruimur, quid facere nos deceat, quid referat uitare, quid amare, quid fugere oporteat: & quid denique non? penitus enim in uerbo dei discimus, quid sit beneplacitum deo, quid nobis nostræq; saluti commodum. quamuis idipsum per se quoque opus est meritorium, libenter audire uerbum dei, quod sane argumento esse potest, hominem aliquem esse à deo electum ad uitam æternam, sicut infra dominica 5. quadragessimæ latius dicitur. Siquidem in concionibus sacris deus nobiscum loquitur, nos erudit & docet, iuxta illud Dauidicū: Intellectū tibi dabo & instruem te in uia hac, qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Atq; ideo ad eū clamat Dauid: Doce me iustificatiōes tuas. uiam iustificatiōnū tuarū: instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Plurimum uero hinc nobis accedit commodi, quod ipse

Psal. 31.

Psal. 118.

¶ proposuit parabolam, explicare etiam dignatus est dominus, neq; iam alia re ulla nisi admonitione indiget, ut secundum eam uiuamus. Quia si, inquit sanctus Gregorius, uobis semen uerbum, agrum mundum, uolucres dæmonia, spinas diuitias significare diceremus, ad credendum nobis mens forsitan uestra dubitaret. unde & idem dominus per semetipsum dignatus est exponere quod dicebatur, ut sciatis significationes quærere in ijs etiam quæ per semetipsum noluit explanare. Quis enim mihi unquam crederet, si spinas diuitias interpretari uoluissim, maxime cum illæ pungant, istæ delectent? & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctationibus mentem lacerant, & cum usq; ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto uulnere cruentant. Ideo dominus fallaces appellauit diuitias. fallaces enim sunt, quæ mentis nostræ inopiam non expellunt. siquidem illæ demum ueræ sunt diuitiæ, quæ nos uirtutibus ditant.

1. ¶ Euangelista sic ait: Cum turba plurima conueneret, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, sicut Mattheus testatur, dixit per similitudinem, e nauis prædicans ad populum in littore stantem. ubi Hieronymus dicit: Non poterat populus domum Iesu intrare, nec esse ibi, ubi apostoli audiebant mysteria. Ideo miserator & misericors dominus egreditur de domo sua, & sedet iuxta seculi huius mare. Vbi populi etiam uidere licet pietatem & deuotionem, qui turmatim subinde ad dominum confluxit, quamuis non eadem causa. alij enim adcurrerant ut sanarentur, alij ex præsumptione & temeritate, alij ex inuidia, ut eum caperent in sermone, alij ut magis saturi fierent panibus & piscibus, alij adfectu quodam pietatis, atq; non temere turbam uocat euangelista, eo quod & multitudo erat e uarijs hominibus coacta & congregata. ita alius alijs adfectus, sensus alius alijsq; erat uoluntas, neq; uno omnes erant animo menteq; præditi, ut ait Beda. ideoq; cum eis locutus est per uarias parabolas, ut si qui non una statim, alia tamen similitudine mouerentur. Apud Matthæum eadem hæc concio non paulo longior est, ubi & ostendit Euangelista, quomodo & quare CHRISTVS per parabolas loquutus sit, ut nimi-

- Psalm. 77** rum impleretur scriptura illa Dauidis: *Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio. Hoc autē fecit dominus, cū iā turba plurima conuenisset. profecto*
- Chrysostr.** enim uerissimum est quod dicit Chrysostramus: *Quilibet bonus doctor incitatur ad docendum, cum plures haberit auditores, intelligēdo hoc de doctoribus huiusmodi, qui salutem ardēt & sitiunt audientium. Nam ubi eo quis animo est, ut cōcursum amplectatur & optet hominum, in hoc ut honorem & famam sibi arroget ex concionib⁹ suis, ibi certum est diabolum magistrum & doctorē esse, qui statim ludos fucumq; facit, hæreses attentat. & quamprimum prædicatorem hac capitis parte captauit, ut ipse sibi placeat, audax sit & temerarius, sicut nunc pro dolor fieri uidemus in prædicatoribus neochristianorum, qui quamuis sint parum docti, uideri tamen uolunt apud suos, irruunt quouis modo, & placentia dicunt audientibus, non ignari etiam plerunq; se procul à uero deuiare. Hic ille fastus, hæc ista turgida & inflata est superbia, sicut inquit Isaias: Clamaui super hoc, superbia tantum est. Sed quæris, quæ sit huius superbiæ causa, quis autor. isti scilicet, qui prædicatorem ad hoc hortantur & dicunt: Age domine prædicator, hoc præcet, sic uisum est omnino. sicut Isaias ait, Qui dicunt uidentibus, nolite uidere: & aspicientibus, nolite aspicere nobis ea quæ recta sunt, loquimini nobis placentia, uidete nobis errores, auferte à me uiam, declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel. Hæc sunt etiam in propria forma uerba, quæ Lutherani senatores & ceteri quoq; homines ex uulgo ad suos prædicatores loquuntur. Væ autem & iterum uæ sacerdotibus istis, q tam misere seduci se patiunt, falliq; tantum ob temporalia ista bona & caducos honores. sed hæc aliàs, nunc ad propositum redeamus. Quid mirū, si qs multitudine audientiu ad dicendū magis cōmouet, modo ille ob hoc tm̄ gaudeat, ut ibi laudet & magnificet deus: sicut apud Iohannē fecisse Christum legimus, cum iam plurimi ad eum concurrerent, & gentiles quoque adproperarent, dixit ille: Venit hora, ut clarificetur filius hominis. pater, clarifica nomen tuum. Id itaq; si in gloriam & honorē dei redūdat, bene est: neq; peccat in hoc,*
- 1. Petri. 2.**
- Isaię. 30.**
- Isaię. 30.**
- Johan. 12.**

qui multitudine audientium gaudet, modo apud se cogitet, quisquis magnam hominum turbam circūcirca stare apud se uider, & apud se expendat illud quod CHRISTVS dixit ad discipulos suos: Videte regiones, quia al- **Johan. 4.**
 bæ sunt iam ad messem, sit hoc, quum corda & pectora auditorum parata sunt obsequi & credere ijs quæ prædicantur.

2. ¶ Properante iam populo ad dominum, loquutus ille est per parabolas, idq; eo, ut inquit Chrysoftomus, **Chrysoft.**
 maxime, exorsus etiam ab huiusmodi parabola, qua auditores redderet attentos. neq; id ideo tantum, sed etiam ut sermonibus huiusmodi abstrusioribus fortius pectora eorum & animos commoueret: deinde ut dicta illa tenacius eorum mentibus inhærerent. Præterea uoluit sermonem suum eiusmodi parabolis & apertiore & captiuū audientium magis esse obuium. Vnde iam patet, quanto pere neochristiani errent in hoc, quod nullā picturā seu imaginem uolunt sustinere, sed intellectum quoq; uulgi immediate omnino in deum dirigere, reiectis & posthabitis omnibus externis imaginibus atq; figuris. Neq; hic rationem aliquam hnt uiuentium sanctorum, neq; fragilitatem considerant humanam, neq; egestatem uident in quam misere deiecti sumus omnes per pctm Adæ, neq; dicunt illud cum Iob: Memento quæso domine quod sicut **Job. 10.**
 lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Neq; etiam cogitant, quātum nobis thesaurum perdiderit Adam scientiæ & cognitiōis in omnibus, adeo ut omnis nostra cognitio ex infimis iam consurgat, nihilq; sit in intellectu, quin prius fuerit in sensu, cogaturq; nobilissimus hic animus noster ex sensibus & ancilla sensationis exterioris omnia emendicare. neque enim proximum intelligere tuum potes, neque animam aut corpus eius, sed per externa tantum accidentia, coloris, formæ, uestitus &c. Similiter si iusto succederetur ordine, substantias separatas, deum & angelos, ipsumq; adeo cælum absolute & in se ex nostro cognosceremus intellectu. Iam uero ex uisibilibus nos mendicare omnia oportet, ut etiam Paulus testatur, inquiens: Inuisibilia per ea quæ facta sunt, in- **Roma. 1.**
 tellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius uirtus &

diuinitas. Et cur isti quicquam externarum imaginū habere nolunt, sed eas quoque ab intellectu nostro arcere, quem Paulus ad uisibilia astringit, quem Christus imaginibus aliquot & rerum similitudinibus ad ueram cognitionem subinde reuocare studuit, adeo ut Marcus dicat: **Marc. 4.** Multis parabolis loquebatur eis uerbum, prout poterant audire, et sine parabola non loquebatur eis?

- Hierony.** **Beda.** **Johan. 16.** **Chrysof.** **Prone. 11.** **Jacob. 3.** **Leuiti. 19.**
3. ¶ Nunc parabolam nobis proponit Christus: Exiit qui seminat, seminare semen suū. Seminator hic dñs Iesus est q̄ ex sinu patris, q̄ creatura nulla peruenerat, exiit in hunc mundum, sicut ipse apud Iohānem dicit: Exiit a patre & ueni in hunc mundum. ideo aut̄ exiit ille, ut hominibus seminaret sermonem patris sui. Vbi si dicis filium dei, quia & ipse sit deus, & ubiq; esse, & exire non potuisse, scias ipsum non exiuisse secundum locum, multo minus secundum essentiam suam, sed tantum ratione assumptæ humanitatis, quomodo exiit ille seminare, non perdere, neq; iudicare, sicut exiturus est in die iudicij. Exiit inquam seminare semen, non alienum, sed suum, suum illud semen bonum, exempla bona in operibus bonis, semen piæ orationis & salutaris prædicationis. Cuius exemplo exire ad seminandū debēt oēs prædicatores, semē inquam bonorum operum, iuxta illud Sapientis: Seminanti iusticiam merces fidelis. Imō & uniuersi homines semē hoc seminare debent bonorum operum, unde tandem habeant quod metant, sicut dicit Iacobus: Fructus iustitiæ in pace seminatur. Deinde seminare quoq; debent semē piæ & deuotæ orationis, iuxta istud Dauidis: Eūtes ibāt & flebant, mittentes semina sua. Præterea seminare eos oportet semen salutaris prædicationis, sicut in hac parabola commemoratur: Prospiciat tamen sibi huiusmodi prædicator, ut illud præceptum Leuitici obseruet: Agrū tuum non seres diuerso semine, quod tamen faciunt prædicatores hæretici, qui semine Christi uerbo illi sancto dei, commiscant semen diaboli, erroribus scilicet & hæresibus multis inspersis. Quod quis non uideat facere neo-christianorum prædicatores, qui euangelium quidem & eum eo non nihil boni prædicant, uerum subinde ex facie etiam diaboli aliquid extrahunt seminis, quod intelle-

Etum falsum & tantum loliū, zizaniā & filices pariat. Ab eiusmodi sedulo tibi caue seminatore, ne mali seminis, quod ferè fit, plus capias quàm boni.

¶ Cum domino sciat quilibet prædicator seminādum sibi esse semen bonum, semen inquam CHRISTI, quod etiam si nō statim excresecat & exurgat, ut nunc pro dolor uidemus passim fieri, cū hoc seculo prædicare operosum sit & sane difficilimum, non curet id prædicator bonus, cum audiat hic in euangelio, tres eius etiam quod CHRISTVS seminauerat, seminis partes perire. Er tu itaque cum uides sermonem tuum nō ubiq; iuxta ædificare, id deo committito. tantum cura ne hoc tua culpa fiat & uitio, si huiusmodi quid tibi cōtingat, quale prædixit Isaias: Triginta modij sementis faciunt modios tres. fuit autem & Paulus seminator, unde semini uerbum eum uocabant Athenienses. Atqui sæpius tamen seminauit in uanū, q̄ propter & ipse ad Iudæos dixit: Vobis oportebat primum loqui uerbum dei, sed quoniā repellitis illud, & indignos uos iudicatis æternæ uitæ, ecce conuertimur ad gentes. Ad hunc modum quàm plurimi etiam alij seminauerunt, qui ex semente nihil fructus retulerint. quamobrem dixit Sapiens: Mānē semina semen tuum, & uespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud: & si utrunq; simul, melius erit. Sic omnis bonus prædicator non debet intermittere, quin pro uirili sua semper seminet. quis enim scit, ubi gratiam suam effundat & largiatur deus? quod etiam si semen pereat in auditibus, in seminante tamen suo fructu non carebit, quādo tunc dicere poterit cum Dauide: Oratio mea in sinum meum conuertetur, ita etiam labor & omnis opera eorum apud deum non perierit, quoniam non obliuiscitur nostri deus. Age age uero, quamuis zizaniæ & corrupti seminis multum iam est in terra, deus tamen gratiam nobis tribuere suā dignetur, cordaq; uestra uelut agros fertiles & fœcundos à perditissimo semine custodiat, ut tandem post hanc uitam, uitam consequamur æternam, quā nobis concedat dominus noster Iesus Christus in secula benedictus, Amen.

Isai. 5.

Actuū. 17.

Actuū. 13.

Ecci. 11.

Psalm. 34.

Isai. 49.

Matth. 13.

- Hieron. y.** **P**rouocamur, inquit sanctus Hieronymus, ad dictorum intelligētiā, quoties ihs sermonibus commo- nemur, ideoq; & nos huic expositioni, quam Christus dedit, firmiter stare intendimus, adductis tantū alijs quoq; in eundem sensum scripturis. Exijt, qui seminat, seminare semen suum; & dum seminat, aliud cecidit secus uiam, & conculcatum est, & uolucres cæli comederunt illud. Non dixit, & proiecit aliud secus uiam, sed, aliud cecidit secus uiam, & aliud cecidit super petram, aliud inter spinas, aliud uero in terram bonam, & ortum fecit fructū centuplum. Hęc omnia uno sic contextu induximus, quā am expositionem super ihs a domino audire uolumus, iuxta diui Hieronymi sententiam superius iam inductam.
- Coloss. 2.** Quis enim uel melius uel felicius parabolam istam uniuersam explicaret, q̄ æterna illa sapiētia Christus, in quo sapientiæ diuinæ thesauri sunt reconditi? Hęc dicens, inquit euangelista, clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Clamauit hic Christus, ut corda & animos audientium ad spūalem & sublimiorem quandam intelligentiam citaret. quoties enim teste Beda, hęc admonitiuncula uel in euangelio, uel in Apocalypsi Iohannis interponit, mysticum esse quod dicitur, quærendumq; a nobis intentius ostenditur. Ah quotidie adhuc clamat dominus, modo nos auscultare mus & audiremus illum, & sequeremur.
- Gregori⁹.** semper em̄ clamat, uerbis, factis & omnibus operibus, cū omnis Christi actio nostra sit instructio. Ad peccatores clamat ut pœnitentiam agant, ad errabundos ut reuertantur, ad ignauos ut excitent. ait em̄: Surge q̄ dormis, clamat ad nos seruus Christi Paulus. Audite igit̄ oēs & obseruate quid fructus sit in audiendo uerbo dei, omnes q̄ quot aures habetis audiendi, audite. Vbi si quæris, an nō & illi audierūt, aut nō aures habuerūt? respōdeo, omnes illos aures q̄dem habuisse extrinsecus audiēdi, uerū aures intellectus eorū apertæ non erāt, multo minus aures obedientiæ, quibus obsequi parati fuissent. Triplices nāq; nos
- Triplices aures.**

aures oportet habere, extrinsecus audiendo, intrinsecus intelligendo, & opere tãdem perficiendo. Quomodo ad fidelem animam dicit dominus per prophetam: Audi filia & uide, & inclina aurem tuam, per obedientiam scilicet. Verum sicut tunc, ita nunc quoq; multi non audiunt, quamuis aures extrernas habeant, quando cor eorum malitiã repagulis & nequitia claustris est obseratum, sicut per Isaiam dicit dominus: Audite audientes, & nolite intelligere: & uidete uisionem, & nolite cognoscere. excaeca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne forte uideat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat & conuerratur, & sanem eum. Cur obsecro hæc tanta? Prohdolor, diabolus aures eis pccidit per istam peccatricem uoluptatem, sicut Iezechiel dicit. Et quot eandem uestrum hic adstant, nunquid omnes corporis aures apertas habetis? uerum animi & mētis aures ut se habeant, quis nōrit? forte ita est ut Isaias ait, qui apertas habes aures, nonne audies? Pleriq; etiam cum aures habeant, eas ipsi sibi obstruunt instar serpentis, n̄ mirum omnes, qui uerbum dei nolunt audire, neq; ad cōcōnes uenire, subueriti semper, ne quod nolint audiant, sicut iam faciunt neochristiani, nolentes audire catholicos p̄dicatores. Sunt alij qui & ipsi aures quidem habent, sed idolorum aures, de quibus Dauid: Aures, inquit, habent & non audient Neq; desunt tamen qui internas etiã animi aures habeant saluas & incorruptas, de quibus Sapiēs: Auris bona audiet cū omni concupiscentia sapientiã. neq; id immerito, nam audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Qui itaq; habet aures audiendi, audiat. Audierunt hæc apostoli, & ideo dominum interrogauerunt, qualisnam hæc esset parabola. qm̄ auditorum est, ut inquit Chrysofomus, qui magna discendi cupiditate ardent, multum & sæpe quærere. Et hoc tamen fecerunt apostoli, quando soli cum Christo erant. ita enim Marcus ait: Cum esset singularis, interrogauerunt eum. (Interrogatio est clauis scientiã)

3. ¶ Interrogantibus ergo discipulis respondit dñs: Vobis datum est nosse mysterium regni dei, cæteris autē in parabolis. Matthæus responsonem hanc & pluribus

Psal. 44

Isaię. 60

Iezech. 23

Isaię. 42

Psal. 57

Psal. 113

Ecc. 3

Chrysof.

Marc. 4

Matth. 10

Thomas
de Aqno.

& magis cōsolatorijs uerbis expressit, nos tamen à Luca non discedemus. Intellectū parabolæ à Christo petierūt apostoli, dixerat autē ille & iam ante eis promiserat, Qui petit, accipit. petentes ergo acceperūt uerum intellectum quos imitari debent, quorū quos discere cupiunt & euoluere scripturas sacras, atq; uoluntatem cognoscere diuinā, ut orent sedulo diligenter, sicut de sancto Thoma Aquinate legimus: quem oratione magis pia, quā lectiōe assidua edoctum testantur historiæ. Nunc plane Christi sequitur responsio: Vobis datum est, uobis inquam, qui ardentē pro intellectu orastis, datum est diuinitus cognoscere regnum cælorum. Quærendi rogandiq; modū istū intellige in obscuris, occultis, & antea nō explicatis. ubi enim res per se satis tū manifesta est, tum ab alijs declarata, non tantum non gratia dei impetratur quærendo, sed ipse etiam deus cōmouetur ad iram. Hoc ideo hic commemoro, quoniam sunt iam ex neochristianis nōnulli, qui uerbis gloriari solent magnificis, quomodo orent sedulo deum, ut eis intellectum & oculos cordis aperiat ad uidentium an errent, & à uia ueritatis declinārint. Vbi licet ego tanti faciam orationem uere piam, ut si ex animo bono promanat & uoluntate perfecta, nihil minus facturus sit deus quā ut eandem reiiciat: uerum hic nihil neque radicis est bonæ neq; fundamenti firmi, ubi per amicos suos deus, per patres sanctos & per ecclesiam catholicam articulos illos iam olim robustissime explanauit, super quibus modo contenditur: ideo nihil impetrant eorū orationes. Audiunt potius & subinde reportant istud, qd diuini damnato datum est responsum: Habent Moysen & prophetas, audiant illos. Vel, habent ecclesiam catholicā, habent concilia, habent patres & doctores, omnes hos audiant. Interrogauit Christum etiā Philippus, petentē ostendi sibi patrem. sed quid audiuit? Tanto tempore uobiscū sum, & nō me cognouistis? Philippe, qui uidet me, uidet & patrem meū. & quomodo tu dicis, ostende nobis patrem? Ecce hic dñs increpauit Philippū minus recte rogantem, obiecit eidem pro magno tempore annos tres cum dimidio, quibus cū eo fuerat. Et non putatis charissimi fratres grauius multo cōmoueri illū atq; irasci super

Luce. 16.

Johan. 14.

istis ne ochristianis, qui qua sunt tum peruicacia, tum cæ-
 citate, cognoscere adhuc nolunt, quæ Christus reuelauit
 per ecclesiam, cum qua annis iam post mille quingentis
 continue fuit, sicut promiserat ascensurus in cælum, man
 surum se nobiscū usq; ad seculi consummationē. pro cui⁹
 fide rogauit ne quando deficeret. Nunc itaq; Christi uer-
 ba audite: Vobis datum est cognoscere regnum cælorum, **Matth. 23**
 uobis inquam fidelibus, uobis humilibus datum est nosse
 mysteria regni cælorum: hoc est, ecclesiæ, in qua deus per
 fidem suam regnat & gratiā. uos enim regnū illud ædifi-
 care & extruere me adiuuabitis, cæteris autem in parabo-
 listantū, neq; id dñi, sed audientium uitio. siquidem ille
 pro suo capru cuiq; prædicauit. & sic quicunq; per fidem
 parati sunt, bonaq; uoluntate firmati, clamant cum Sa-
 muele: Loquere domine, qa audit seru⁹ tuus. illisq; myste
 ria simul cum intellectu reuelat deus. unde & Sapiens di-
 xit, Inclina aures tuas & audi uerba sapientiæ. Quotquot
 autem infideles sunt, falsi beluini & impij, ex sola para-
 bola pendent. Corticem tantum arrodunt & mordent,
 de nucleo nihil gustant: quoniam in maleuolam animā
 non introibit spiritus sapientiæ, neq; habitabit in corpo
 re subdito peccatis. Et ehe quidem hanc non dei, sed ipso
 rum culpam, rationem porro ostendit, dicens eos qui si-
 gna uideant externa, non uidere oculis cordis per fidem,
 quæ sane apud Marthæum adhuc latius explicat causa, ad
 ducto in hoc Isaïæ loco. uerum nos, ut antea diximus, à
 Luca breuitatis gratia non recedemus. Videntes igit, hoc
 est, qui sibi uel maxime uidere uidentur, nihil uident, sic
 ut apud Iohannem etiam dominus dixit: In iudicium in
 hunc mundum ueni, ut qui non uident (gentiles) uideāt:
 & qui uidēt, cæci fiāt, Iudæi scilicet. idq; ita esse, ex sequē-
 tibus patet. sequitur em̄: Audierunt quidā ex pharisæis, q
 cum ipso erant, dixerunt ei: Nunquid & nos cæci sumus?
 Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, nō haberetis peccatū. Nunc
 uero dicitis, quia uidemus, peccatum uestrū manet

¶ Ad eundem quoque modum fiet temporibus Anti-
 christi & præcursorum suorum, quando impij iuxta pro-
 phetiā Danielis omnes nihil intelligent, uerū docti intel
 ligent. Quod si igitur docti quibus datum est desuper, **Daniel. 12.**

- intelligunt mysteria regni dei, utique malitia & peruerfias hominum in causa est, quo minus mysteria dei intelligant: sicut nunc neochristiani proprios suos errores, quos tamen etiam cæcus quilibet uideat, non intelligunt. Et audi
- Prove. 18.** tu hic mihi quid Sapiens dicat: Non recipit fatuus uerba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ uersantur in corde eius. Quis autem expresse Christus hic contra malos loquitur & infideles, tamen ita res utique habet, sicque usu quotidiano experimur ipsi, quæ simpliciores & facillime docentur, & efficacissime mouentur exemplis. ipsæ quoque mysteria magna dei, ne contemnantur ab eis, celantur. unde etiam in ecclesia canonis lectio & quorundam aliorum in missa cœpit haberi tacita, uerbaque consecrationis non nisi sub silentio efferi. cuius sane rei evidens illud erat in ueteri
- Num. 4.** testamento exemplum, ubi præcepit dominus, ut Aaron filiique sui uasa consecrata omnia inuoluerent, arcam quoque, altare, mensas panibus propositionis dicatas, thuribula, phialas item & lapides, atque id genus alia omnia: quibus sic conuolutis, si quando exercitus esset accinctus itineri, ingrederentur filii Caath, sanctumque illum ornatum hoc modo uelamine opertum efferrent, & non tangerent uasa sanctuarii, ne moriantur. En hic fortissimum uobis exemplum, quo uidetis quoniam filii Aaron sacerdotes nudis manibus uasa tangebant sanctuarii, quod tamen si Ihesus Caath non licebat. Væ uero igitur neochristianis omnibus, qui non tantum temere uasa deo diuinoque cultui dicata contrectant, sed etiam laici uenerabile sacramentum (prohpudor & scelus) profane tractant. & ipsi sane, quamuis non subito moriantur sicut filii Caath, sicut Oza, qui arcam domini, iam iam tamen collapsuram fulcire uolens, terigit, tamen nihilo minus sua ipsis manent supplicia. Verum nos iam unde digressi sumus, paulatim ad illud redeamus.
- 2. Reg. 16.**

¶ Qui præ cæteris sunt intellectu illuminati, sicut filii Aaron, mysteria dei nuda & aperta suscipiunt: simplices autem filii Caath, per inuolucra, per parabolas, per ænigmata. quamuis si proprie & uere de hac re loqui uelimus, omnis nostra de deo cognitio, obscura est & inuoluta, non

1. Corin. 13 aperta, testante id etiam Paulo cum ait: Videmus nunc

speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Quid multa? omnis illa nostra quæ in hoc mundo haberi potest notitia, scientia & qualiscunq; cognitio, non tantum rebus comparata diuinis, sed naturalibus quoq; mera uanitas est, usq; adeo, ut infantulus iam primum baptizatus & à baptismo statim mortuus, plus intelligat & sciat, q̄ omnes quotquot in mundo sunt philosophi. Melius autē res quondam sese ante Adæ lapsum habebant. De qua re aliās plura.

¶ Nemo tamen ideo cogitet, in hoc Christum locutum esse obscurius, ut à nemine intelligeretur: quod sane nō non parum foret iniquum, ita docere quēpiam, ut se nolit ab aliquo intelligi, sicut inuidi quidam doctores & magistri in scholis faciunt, sibi magistralis industriæ mysterium reseruantes, docent infideliter. Non hoc etiam de Christo suspicandum est, qui mysteria hæc illis noluit, nisi iuxta captus & intellectus ipsorum dispositionem uelata proponere: quoniam hoc eis non paulo & utilius, & ad intelligendum futurum erat conducibilis. Atque omnino fecit hoc Christus etiam (ex Theophylacti sententia) in illorum bonum, ne enim magis condemnentur, q̄ cognita mysteria spreuerint, ideo ab illis ea Christ⁹ abscondit. Sed neq; alte uolādum est illi, qui uulgum sibi docendum assumit, neq; hoc proderit quicquam, si quis alt⁹ quā intelligat ipse & capiat, ingenij sui uolatus docendo uelit ascendere. Itaq; qui proponendæ doctrinæ modum scire cupit, Paulum audiat, ad Hebræos de sacerdotio Christi sic dicentem: De quo nobis grandis sermo & interpretabilis ad dicendum, quoniā imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse, ppter tempus, rursum indigetis ut uos doceamini quæ sint elementa exordij sermonum dei: & facti estis quibus lacte opus sit, nō solido cibo. omnis enim qui lactis est particeps, expertus est sermonis iustitiæ. paruulus enim est, perfectorum autem est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habēt sensus ad discretionē boni ac mali.

¶ An non luculenter satis hic Paulus docuit, quomodo diuersos exhibere oporteat cibos incipientibus, paruulis adhuc & simplicibus, rursus quoq; iam grandibus

Theophy

Heb. 5.

& exercitatis? Paruuli autem & nondum satis exercitati
 crant Corinthi, quibus datum adhuc non erat nosse my-
 2. Cor. 3. ^{N:} steria regni dei. eis enim Paulus ait: Fratres, non potui uo-
 bis loqui quasi spiritualibus, tanquam paruulis in Chri-
 sto lac uobis potum dedi, non escam. nondum enim po-
 teratis, sed nec nunc quidem potestis, adhuc enim carna-
 les estis. Quod si conquereris difficile esse in magna ho-
 minum multitudine discrimen nosse, quando, quibusque
 cibus sit dandus solidus aut lac, id nos quoque tecum fate-
 mur esse difficile. uerum hic tu cum ipsis omnibus deum
 & fideliter & sedulo inuoca, qui mos in concionibus a ca-
 tholicis merito obseruatur, ut deus aperiat uobis os
 Coloss. 4. sermonis ad loquendum mysterium Christi, & ille lin-
 guam tuam pro tuo tuorumque auditorum commodo di-
 rigeret, ut hic gratiam, & in futurum aeternam consequamini
 gloriam, Amen,

HOMILIA TERTIA IN DO-
 minica Sexagesime.

Dominus noster Iesus Christus in hoc euangelio
 ostendit, quomodo uerbum dei praedicatum, fru-
 ctum aliquando copiosum afferat, alias nullum,
 Luce. 8. per modum parabola quatuor genera seminis propo-
 nens. eadem posthac explicat, id nunc audire lubet. Pri-
 mum semen est, quod cadens secus uiam, conculcatur,
 quo significantur, qui cum audiant uerbum dei, tamen
 irruente diabolo illud sibi eripi facile sinunt, suggestio-
 nesque diaboli suscipiunt. unde fit ut nec credant, neque ex
 fide saluentur. Namque uerbum dei tunc secus uiam cadere
 dicitur, quando est homo qui audiens quidem uerbum di-
 uinum, cogitationes tamen multas habet uanas & leuissi-
 mas, cor etiam adfectibus inutilibus uelut uia quadam
 assidua tritum. haec ista nimirum uia mala est, uia (ut in-
 quit Daud) polluta, quando cor aliquod plenum est cogi-
 2. Reg. 22. tationibus immundis & uanitatibus mundi, quod ubi pri-
 mum induruerit obducto callo, non recipit semine, sed hoc
 Christum hic per uiam pigros intelligere & ignauos, iuxta
 Chrysost. ipsam quoque Chrysostomi sententiam, quoniam sicut se

men in uia sparsum, nullum fert fructum, ita isti cum tor-
peant toti, nullam adferunt boni operis frugem. sed & si **N:**
quando bonæ cogitationis p̄iſq; adfectus seminarium ali-
quod in eorum animis exurgit, id totum suggestiōibus
diaboli & cogitatibus leuissimis suffocat, iuxta illud uer-
bum Moysis: deuorabunt eos aues morsu amarissimo. **Deut. 32.**

¶ Est & illud hoc loco obseruari digissimum, q̄ sicut
hic semen conculcatum, a uibus deinde uorandum relin-
quitur: ita homo locum præbet primum immundis cogi-
tationibus, sicq; liberum offert diabolo ingrediendi adi-
tum. quod diligenter illa Tobia Saræ præcauit, unde &
dixit: Nunquam cum ludentibus miscui me, neq; cum ijs **Tobie. 3.**
qui in leuitate ambulant, participem me præbui. Vbi ui-
deant qui stulte nimis sibi persuadent innocentes se esse,
cum necuari sint neq; luxuriosi, & subinde rum gestib⁹
sunt impudentibus, uerbis & animo nimium licenter la-
sciunt: dum nihil in ipsis agit uerbum dei, sed solo ore
Christiani sunt, opere bono nihil min⁹ q̄ Christianismū
profiteres: qm̄ in auribus tantum eorum uerbum dei p̄-
fistit, ad animum non peruenit, neq; cor cōmouet. Quis
quis aut̄ ad opus perducit, quod auditu percipit, uerbum
sanctum dei, is & obicem ponit diabolo, & eum totū ex-
pellit, facitq; ut qd̄ concepit, sibi nō auferatur, semen.

2. ¶ Est & semen aliquod, quod in petrā incidit, na-
tumq; statim aruit, quia non habebat humorem. Id expo-
nit Christus ipse, significare eos, qui cum gaudio quidem
audiūt uerbum dei, uerum hoc radices in eis nullas agit,
unde ad tempus tantum credunt, atq; ubi primum perse-
cutio ingruat, recedunt, ij̄ nimirum, qui tum instabilitate
animi sui tarditate non perseverant in bono pro-
posito, quod ex prædicatione hauserant, quoniam radi-
cem perseverantiæ non habent: cum multi sint utiq; q
cum audiunt uerbum dei, multa bona sibi proponunt, e
quibus tamen primo statim aduersitatis tempore exci-
dunt, & inchoata etiam derelinquunt. Ut si qui sunt, **Gregori⁹**
qui audiunt uehementer à prædicatore disseri, contra fœ-
ditatem luxuriæ, proponunt sibi eam uitare perpetuo,
pudore ducti eius quam commiserunt, impudiciæ: ue-
rum quam primum oculi eorum aliquid uiderint quod

concupiscant, animus quoque statim nescio quæ carnali uoluptate subito uelut rapitur, idem plane exercens quod paulo ante iniquissimum iudicauerat. fitque sic eis idem quod Balaamo, qui inspectis tentorijs populi Israel, dixit: Mori atur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. Sed deum immortalem quam subito hic ei perijt adfectus, cum ex rege Balach de muneribus & donis non nihil audiret. statim enim tunc de cæde populi Israel consultare coepit, iam iam oblitus quanta illi paulo ante precatus fuerat bona.

¶ Hoc illud alterum est semen quod cadit in petram, per quod tamen sunt qui superbos uelint intelligere, qui saepe magna uitia odio, persequuntur, sed ex superbia tantum, sine humore omnium deuotionis, tum humilitatis. & quod igitur aliud esse credas, nisi illud plane frumentum de quo dixit Oseas, Culmus stans non est in eis, germen non faciet farinam, quod & si fecerit, alieni comedent eam. Hoc modo hypocritæ omnes instructi sunt, eorumque animo præditi ad uerbum dei, de quibus Paulus, speciem, inquit, pietatis habentes, uirtutem eius abnegant. Id namque genus hominum bona quidem multa facit, sed id eorum exarescit, quonia humore caret dilectionis dei, in imbecillam dudum obduruit. nihil nisi petra est suo uicio indurata, unde quicquid etiam excrescit fructuum, nec mature scit, nec meritum habet, sed licet fecerit tecti, priusquam euellat exarescit. Hoc itaque ariditatis uicium est. non sic autem fructus iustorum, quem perhibet Jeremias esse uelut lignum quod transplantatur super aquas, & ad humorem mittit radices suas. Vel iuxta canticum Dauidis de uiro beato tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, & fructum suum dat in tempore suo. Et breuiter secundum Bedam, hoc est humor ad radicem seminis, quod iuxta aliam parabolam oleum ad lampadas uirginum nutriendas, id est, amor & perseverantia uirtutis.

¶ Terrium semen cecidit inter spinas, & simul exortæ spinæ suffocauerunt illud. Hoc exponens dominus, ait, eos esse qui audierunt, & à sollicitudinibus & diuitijs & uoluptatibus uitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. En hic triplix tibi domino testante spinas, solict-

rudines, diuitias & uoluptates, quæ singulæ semen uerbi
 diuini suffocant, eo cum primis, ut inquit Gregorius, quia **Gregori?**
 importunis suis cogitationibus guttur mentis strangu-
 lant, & dum bonum desiderium intrare ad cor non fi-
 nunt, quasi aditum uitalis flatus uerant. Sed & similitu-
 dinem seu comparationem hanc ita insimulat Chrysosto-
 mus, ut quoniam ubicunque spinæ crescunt, ibi terra ut
 plurimum frigida, caliginosa seu obscura est & amara:
 ideoque in locis eiusmodi spinosis non est habitatio nisi ser- **Contra**
 pentum. Ita & ubi spinæ sollicitudinum sunt, seu diuitia- **auaritia.**
 rum aut uoluptatis, ibi refrigescit animus in amore dei
 & proximi, cum nemini utique sit amicus quisquis auarus
 est, quem non pudet exigui lucelli spe utrunque in se com-
 mouere parentem, fratres simul & sorores. Quid quod
 deum ipsum quoque posthabet pecuniæ, & omnino ubi ubi
 auaritia est, ibi nec amor nec fides est: Præterea, in spinis
 quod semper opaca caligo est, quodque omnibus auaris nun-
 quam sol splendet, neque luna lucet, nec quicquam nisi au-
 rum amatur & argentum, id utrunque mauult quam omnes
 totius mundi creaturas. Tacere non possunt quam amaræ
 & acerbæ sint diuitiæ, earumque cupiditas auaritia, adeo
 ut diuitiis uti non audeant, quando insatiabilis & haben-
 di uoluptas, & in rebus possidendis libido, auari hominis
 præcordia obsederunt: adeo ut non sit commodior habi-
 tandi locus diabolo, quam sub eiusmodi frigido, amarulento
 & auaro pectore. siquidem uerum est illud Pauli, quod **1. Tim. 6.**
 malorum omnium radix sit auaritia, & quauis uana omni-
 uitiorum concupiscentia animum hominis pungit, eo quod
 non est aliquod peccatum tantopere uoluptatis plenum,
 quin annexam sibi penam iunctamque habeat spinam que pun-
 git, super qua re pulcherrimum est illud Augustini uerbum: **Augu. li. 1.**
 iussisti domine & ita est, ut sit sibi poena omnis inordina- **de confess.**
 tus animus. Magis tamen Christus spinas auaritiæ com-
 parat, quam cuiquam aliorum peccatorum. fit enim ne-
 scio quomodo, ut præ omnibus alijs uitijs magis animum
 hominis auaritia distineat, torqueat, excruciet. Sed iam
 dudum obmurmuratem aliquem audio & dicentem, cur
 uoluptatem & sollicitudinem cum diuitiis iunxerit hic do-
 minus. Huic sane pulchre respondet sanctus Gregorius,

N. dicens: Quoniã diuitiã & per curam mentem opprimũ,
& per affluentiam resoluunt. profecto enim diuitiã uix
tandem maximis laboribus & miserijs adquisitã, auaritiã
Augustin. tandem pariunt, quia opum, ut inquit Augustinus, in
firmitas est superbia. & uere magnũ ac generosum oportet
esse animum, qui ab infirmitate in diuitijs non afficitur,
cum difficilimum sit diuitem non efferri & superbire.
Quod si autem uerum est illud poẽtã, non omnino temere
esse quicquid uulgo dicunt mortales, prouerbium illud uulgare
mihi uidetur esse uerissimum, Diuitiã neminem faciunt humilem.
& diuitiã delicias quarunt, sicut uidemus iam in assiduis conuiujs diuitem.

Bernar. Quod facit illud Bernardi in meditationibus miserĩe uitã
humanã: O homo, contemne omnia, & habebis oia.
N. periclitatur castitas in delicijs, humilitas in diuitijs, pie-
teras negocijs, ueritas in multiloquijs, charitas in hoc ne-

Gregori. quã seculo. Ut recte omnino dixerit etiã beatus Gregorius:
Quia uoluptas conuenire non potest cum afflictione, alio
quidem tempore per custodiae suã sollicitudinẽ affligunt,
atq; alio per abundantiam ad uoluptates emolliũt, quamobrem
& sapiens ait: Diues es: non eris absq; peccato.

Ecci. 11. Et beatus Hieronymus: Diues aut iniquus, aut iniqui
Hierony. hãres. quamuis non raro utrunque uerum sit in eodem,
ita ut quicquid uetulus inique & contra deum assiduo
quãstu lucratus est, id omne temere & perinde impie,
iuuenes prodige exponant, sicq; maxima sæpe bona instar
niuis dilabantur. Micheas inquit: Diuites eorum impleti sunt iniquitate.
Michee. 6 quãdo enim quis, cum sit diues, iam insuper
habet uoluptatem, potest intendere superbiam, unoq; peccato
multos homines inuoluere. Tollit enim animos opulentia,
ad quam si cum imperitia accedat potestas, iam res ad insaniam usq;
procedit.

¶ Iam ne uideris spinas esse diuitias, malas saltem, quibus
semper adiunctã sunt spinã, uel curarum uel uoluptatum,
quã uerbum dei suffocant: idq; ea de causa, quoniam
spinã naturaliter e terra succrescunt, sed semen illud
a terra alienum est. ideoq; spina inde feliciter uergetur
usq; enascitur quã bonum semen, sicut ipsi in lolio, filice
& zizania uideris. Accedit huc quod & in nobis spi-

ma est prauæ concupiscentiæ ad diuitias & uoluptatem, crescens ex ista innata nobis maledicta terra, quando omnis sensus & cogitatio nostra etiam ab adolescentia nititur in malum. Et interim quicquid illud est seminis ex uerbo dei, alienum est nobis & aduersum, neque ita feliciter radices agit in pectore nostro. uerum filices ultro crescunt, quod de se quoque conquestus est sanctus Paulus: *Gene. 8.*
 Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. & supra: Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum, nam uelle quidem adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Ita præualens in nobis concupiscentia, suffocat semen dei: cuius si apertum exemplum requiris, eni ibi in euangelio Christum semen suum in agrum principis inserentem, cum diceret: Adhuc unum tibi deest, omnia quæcumque habes, uende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & ueni & sequere me. Verum quid sequitur? His ille auditis contristatus est, quia diues erat ualde. Et adhuc dubitatis diuitias esse spinas, quæ uerbum dei suppressunt: unde & deinceps dixit dominus: Quam difficile, qui pecunias habent, in regnum dei intrabunt? *Roma. 7.*

¶ Quartum semen cecidit in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplum. Ablato iam illo, quod in uiam ceciderat, semine à diabolis, & quod in petram, ariditate corrupto, quod amoris diuini humore careret, aliud à pugentibus diuitiarum spinis suffocatum est, uere quidem spinis. siquidem illæ sunt quæ maximis laboribus adquisitionis, pariterque timore possessæ, miserrime tandem amittuntur & pereunt. Nunc demum se offert semen, quod cum cecidisset in terram bonam, ortum, fecit fructum centuplum: eoque designant illi, qui in corde bono & optimo audientes, uerbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Hoc nimirum illud est semen Isaac, quod ille proiecit in terram, & inuenit eo anno centuplum. Sed tu hic mihi solerter obserua, *Gene. 26.*
 quod dominus (iuxta diligenter Theophylacti adnotationem) semine hoc bonum tribus descripsit, proprietatibus, quibus superiora semina tria caruerant. Quarum prima est, quod dixit dominus, quoniam semen bonum non sunt, qui in corde bono & optimo audiunt uerbum dei & retinent, quod sane non fecerant primi, ubi se- *Theoph.*

Beda.

Jacobi. 1.

men cecidit secus uiam: & non multo post, ab quibus est creptum: ij utique non retinent uerbum dei, sed simul & egrediuntur templū, & uerbi obliuiscuntur diuini. fitq; eis illud quod Iacobus dixit, Si quis auditor est uerbi & non factor, hic comparabitur uiro consideranti uultum natiuitatis suæ in speculo. considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerat.

2. ¶ Subiungit, quod semen illud bonæ terræ ortum, facit fructum centuplum, hoc sane semen tertium nō fecerat, quod licet manserit, suffocatum tamen est sub spinis, & sic sine fructu deperijt.

3. ¶ Ait dominus, quod fructum illi fecerant in patientia, id non facit semē qd in petras incidit: quia in isti sustinere nihil possunt, sed ubi primum irruerit tempestas persecutionis seu aduersitatis, nō sufferunt nec patiuntur quæ, uesq; à proposito bono statim resiliunt.

¶ Quod si dicas, uidere te iam & tecum posse colligere, quia hic discipuli docebātur, ne dolerent, uidētes se nō semper ex prædicationibus suis debitos fructus referre, quando hoc idem Christo acciderit: uerum hoc adhuc mirari, qui fiat, ut prudens agricola semen suum, uel in terram nō bonam, uel petram uentiam in spinas inñciat, non ignarus utiq; nihil se inde fructus reportaturum, ut iam nequeat ille subterfugere, quin malitiæ saltem insimuletur hoc modo seminare uolens. Idem etiā Chrysostomus sentit, perhibēs uerū hoc eē in corporali semēte, ubi absq; crimine futurus nō erit agricola, qui hoc faceret, in animis autem hominum non item. ibi enim recte & laudabiliter fit hoc, quando possibile est, ut petra spiritalis, cor & pectus durum, conuertatur in terram fertilem, conseruet semen, fructum ferat quā plurimū, ubi semen nec conculcetur, nec exarescat, nec suffocatum quoque pereat. nanque nisi hoc possibile esset, semen ibi iniectum non esset. Et quamuis cor durum dum induratum manet, fructum nullum fert, sicut de malis dixit Ieremias, Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerūt reuerti. Et Iob: Cor eius indurabitur tanquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. Tamen quisq; utiq; gratiæ diuinæ nec resistit, nec aliquem ponit obicem,

Iere. 5.

Job. 41.

ei sane cor suum non poterit non emolliri, iuxta illā Ie-
zechielis prophetiam: Auferā cor lapideum de carne ue-
stra, & dabo uobis cor carneū. Ita emolliuit deus ip̄m Iob,
ut diceret etiam: Deus molliuit cor meū. Ita molliuit du-
rissimum istud cor Pauli, ut non dubitaret clamare: Do-
mine, quid me uis facere? Hoc scilicet illud est semen,
quod & ideo seritur, ut corda dura, immundos animos
& infirma pectora emolliat, purget & confirmet, eo q̄
uiuus ille est dei sermo, quolibet gladio ancipiti magis
penetrans. Verum ubicunque uerbum dei nihil opera-
tur, nulla plane neque seminis nec seminantis est culpa,
sed terræ malæ, quæ deum respuit, eiusq̄ uerbum san-
ctum non admittit, sicut per prophetam dicitur: Per-
ditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tu-
um. Ita fiet, ut omnibus semet hominibus ultro gratiæ
uoluntatiq̄ diuinæ committentibus nulla futura sit in
cordibus nostris perra, spina nulla, nullaque uix duri-
ties, sed omnia in nobis uerbum dei operabitur & purga-
bit. Beatus homo qui non sine fruge audit uerbū dei. tunc
aut̄ audiet cum fructu, quando etiā opere seruabit quod
audit, sicut Christus restatur, inquit: Beati qui audiunt
uerbum dei & custodiunt illud. De huiusmodi siue pur-
gatione, siue sanatione Dauid loquitur: Misit uerbum su-
um & sanauit eos, & eripuit eos de interitionibus eorum.
Postremo simpliciter admodum ostendit Lucas, quomo-
do semen quod in terram bonam cecidit, fructum fecit
centuplum. Matthæus hæc omnia planius, & inter re-
liqua etiā refert, quomodo aliud semen fructum retu-
lerit centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum,
quod ferè solent exponere de triplici statu, coniugum,
uiduarū & uirginum. Ego id omne hic missum facio. tan-
tum hoc ex eo infero, quod sicut inæquales sunt mali,
qui tamen omnes audiunt uerbum dei: ita etiam boni
in quibus non æqualiter illud operatur, sed tamen mul-
tudo fructuum in patientia inuenitur, ut ait Gregori-
us: Terra bona fructum reddit per patientiam, quia nul-
la sunt bona quæ agimus, si non æquanimiter etiam pro-
ximorum mala toleramus. quāto enim quisq̄ altius, pfe-
cerit, tato in hoc mūdo inuenit qd̄ durius porter: q̄a cū a-

Iezech. 36

Iob. 23.

Actuū. 9.

Heb. 4.

Osee. 13.

Luc. 13.

psalm. 106

Matth. 13.

Gregori.

Luce. 21.
Jacobi. 1.

Psalm. 61.

Roma. 5.
2. Cor. 6.

1. Tim. 2.

Gregori⁹.

præsenti seculo mentis nostræ delectatio deficit, eiusdem seculi aduersitas crescit. Ideoq; & dominus ad apostolos dixit: In patientia uestra possidebitis animas uestras. siquidem patientia iuxta uerbum Jacobi, opus perfectum habet. Quomodo omnis scriptura patientiam nos docet, ita Dauid quoque, dicens: Patientia pauperum non peribit in finem. Et Paulus quoque testatur tribulationem parere in nobis patientiam, & hanc rursus probationem &c. Et iterum: In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in uigilijs, in ieiunijs &c. Alibi quoque, Labora sicut bonus miles CHRISTI IESU. nam & qui certat in agone, non coronatur nisi legitime certauerit. laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Sed quò uehimur, cum tora undique scriptura patientiæ laudibus abundet?

¶ Sanctus Gregorius tres hic adfert similitudines, inquit: Sic uua calcibus tunditur, & in uini saporem liquatur: sic oliua contusionibus expressa, amurcam suam deserit, & in olei liquore pinguet. sic & per trituram aræ à paleis grana separant, & ad horreum purgata perueniunt. Quisquis ergo appetit plene uitia uincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare, ut tanto post ad iudicem mundior ueniat, quanto nunc eius ruginem ignis tribulationis purgat. Adfert deinde historiam de quodam seruulo, qui cum per omnem uitam suam decubuisset paralyticus, omnia tamen mala tanta sustinuit patientia, ut eam mirabiliter tandem in morte eius hominibus declarârit hominibusq; commendârit deus. Moriente enim illo, tant⁹ circa eum undiq; diffusus est odor, ut eius suauitatem admirati sint omnes homines, idq; factum est uiuo adhuc Gregorio. Neq; uero aliud est hoc quam quod dominus hic ait, semē tūc in terram bonam cadere, quando sunt qui audiunt uerbum dei, & illud seruantes, fructum afferunt in patientia. Quid restat igit, nisi nobis quoq; expectandum esse, non minus quam agricola, ubi iam terram prosciderit, & eam seminibus compleuerit, fructum

ra mē suum expectat, sustinet firmiter, pluuiam matutina
nam simul & serotinam in tempore suo subinde recipi-
ens? Et uos itaq; in Christo dilectissimi, patientiam ha-
bete, quæ nobis summo opere necessaria est, ut sic uolun-
tatem dei adimplentes, mercedem etiam promissam re-
cipiamus, sicut Paulus inquit: Semper uos ad operum bo-
norum sedulitatem excitate, agrumq; cordis uestri pro-
be curantes, facite ut sit ille pinguis in deuotione, bene
irrigatus lachrymis, neq; minus cōplutus doctrinis san-
ctorum, inroratus etiam rore gratiæ, proscissus ligone
disciplinæ, euulsis tamē ex eo spinis & zizanijs omnibus
per pœnitentiam & confessionem, stercoreatus dein ster-
coribus dolentissimæ contemplationis præteritorum
peccatorum, totus plane fertilis factus meditatione ama-
rissimæ passionis domini nostri IESV CHRISTI, ut sic
zger uester fructus bonos, & uos laboris uestri condi-
gna præmia suscipiatis in æterna felicitate, Amen.

Jacob. 2.

Heb. 10.

HOMILIA QVARTA

in Sexagesima.

Parabola hæc euangelica de cuiusmodi semine nar-
ret, ipsum nobis explicat euangelium, ut iam faci-
le sit illam intelligere, quam optimus maximus
magister dignatus est interpretari: nec est quod aliam
inquiramus expositionem. Verum hoc inde discimus,
quoniam uaria in scripturis semina inueniuntur, sicut in
ipsa CHRISTI schola, quum iam legeretur euangelium,
audiuimus de semine uerbi dei, cætera quoque seminum
genera in sacris literis similiter explicare: cui rei homi-
liam hanc dicere lubet, symbolicam plane, unde quisq;
semet & intellectum suum probans, uideat quomodo se
in similibus exerceat symbolicis.

¶ Et principio quidem inuenio semē nobile, quod de-
us pater seminauit, dominū nostrum Iesum Christū, uerū
illū filium dei. Id ita esse docemur in Genesi, ubi dictum
est Abrahæ: In semine tuo benedicetur omnes gentes ter-
ræ. Et ex Paulo: Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini
eius. Nō dicit, & seminib⁹, q̄si in multis, sed q̄si in uno. Sc

Gene. 22.

Galat. 3.

men illud purgatissimum fuit, & ab omni palea mundif-
simum, cum adhuc in sinu esset seminatoris, proiectū autē
in terram, cutem suscepit, & non nihil de palea humanita-
tis, quā admirati sunt etiam angeli, dicentes: Quis est hic
Isaie. 63. q̄ uenit de Edom, tinctis uestibus de Bosra? Hoc ipsum se-
men ter seminatum est, primum statim in optimam si-
mul & purgatissimam terram uirginis Mariæ, terram il-
Psal. 44. lam de qua cecinit Dauid: Dominus dabit benignitatem,
& terra nostra dabit fructum suum. Castissimus uirginis
matris uterus fructum nobis protulit Christum Iesum.

Johan. 12. 2. ¶ In agrum sepulchri, nanc̄ oportebat granum il-
lud frumenti & in terram cadere & emori, ne solum ma-
neret, sed ut fructū multum afferret. Tunc enim plurima
corpora sanctorum, qui dormierāt, resurrexerunt, & de-
inde cum domino in cælum ascenderunt, ut impleretur
Matth. 27 propheta quæ habebat: Et fructus terræ sublimis. Subli-
Isaie. 4. matus est utiq; ille fructus terræ ex Maria uirgine sum-
ptus, quādo super omnes choros angelorum exaltatus,
ad dexterā patris sui est constitutus.

3. ¶ Seminatum est idem hoc semē per uniuersum or-
bem à sanctis apostolis in ipsis hominum intimis precor-
Isaie. 27. dijs, quādo impletum est illud Isaiæ: Ingredientur impe-
tu à Iacob, effloret & germinabit Israel, & implebunt
faciem orbis semine. 2. Aliud adhuc quoddā est semen
dei, nostrę aię innatū seu increatū, id uero triplex est, pos-
se, cognoscere & uelle. Posse seminat in agrum nostrum
deus pater, cognoscere filius, uelle spūs sanctus. Semen il-
lud potestatis in prælatis est, q̄bus magna facultas est, q̄
plurima & bona facere & mala præcauere. suffocatur au-
tem per curas seculares. quādo enim prælato alicui dicit,
hoc aut aliud mandādi agendiq; ius penes ipsum esse, cō-
cedit quidem, uerum dictu citius obicit tātis se curis dis-
tineri & distringi rerum secularium suæ ecclesiæ, ut ne-
queat illud efficere. En tibi hic curarum & solitudinū
spinas, q̄bus bonum semen suffocatur. Semē uero cogni-
tionis siue scientiæ, seminatur in animos & pectora do-
ctorum, magistrorum & ceterorum presbyterorū: semē
& illud q̄dem bonum, sed cito exarescens dum crescit, q̄n̄
humore gratiæ pietatisq; non irrigatur, eo nimirū, quo-

niam in terram petrosam cadit superbiæ & insolentiæ eorum, qui uideri in hoc tantū uolunt: quorūq; radix nō bono animo inhæret dño Iesu. Agnouit hoc Paulus, di- 1. Corin. 8
 cens: Scientia inflat, charitas uero ædificat. Semen quoq; tertiu uoluntatis inserit spiritus sanctus pectoribus omni-
 um hominū, ut undiq; coalescens exurgat, enascatur per multa opera bona, quæ subinde sibi homines etiam non omnino optimi proponūt. Atqui illud uolucres deuorāt & abripiūt, cū diabolus funditus ex animis hominū euel-
 lit. Ita uidetis, quomodo nobilissimum hoc semen, potestatis quidem, in prælatis suffocatum est: scientiæ uero, exaruit in dōctis: & uoluntatis bonæ, in om̄ibus penè hominibus deuoratum est à dæmonibus & spiritibus immū-
 dis. usq; adeo ex multo semine, quod in agros cordiū hominum sparsit & iniicit deus, tam exiguam messem re- Hagge. 1.
 fert, dū fit illud quod dixerat Haggeus: : Seminastis multum, & intulistis parum. Tantum uirtutum donorumq; suorum nobis inserit deus, sicut ipse apud Matthæum dicit: Regnum cælorum simile est homini seminanti bonum semen in agro suo. Quantum gratiarum homini cui piam confert deus, tantum seminis seminat. Vbi si bona sit terra, fructum refert centuplum. & is sane habet qd gratias agat deo, qui firmum solidum habet cordis ani- Deut. 8.
 micq; sui fundum, sicut habetur in Deuteronomio: Benedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Hoc modo bonum etiam temporale alicui à deo collarū, semen dici potest, qd disseminare quisq; debet inter pauperes, ut ex illo immensus ei fructus crescat in uitam æ- 2. Corin. 9
 ternam. Et sic Paulus ait: Qui administrat semen semināti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen uestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ uestre. Eodem enim capite multa ille de eleemosyna loquit, ut ibi: Qui parce seminat, parce & metet. Et, Qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. o felicem, o beatum hominem, qui semen gratiæ diuinæ in se crescere facit, unde rur sus cum fructibus quamplurimis à deo in uitam suscipiatur æternam, sicut dicit Oseas: Osee. 10.
 Seminare uobis in iustitia, & metite in ore misericordiæ.

3. ¶ Est & uidere in scripturis quosdam, qui semē mā-

- lum feminant, semen inutile & nociuum. id sane facit diabolus, inferens pectoribus nostris semen pessimum, quo modo serui illi dixerunt ad dominum: Domine, nõne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Hoc nimirum istud est quod diabolus seminat uitia, suggerit mala, nec unquam a tentationibus quiescit. semen hoc pessimum est quod diabolus per uniuersum hunc mundum dispergit, quando per se facillime adeo & ultro penitus lolium istud enascitur, quoniam, ut inquit Sapiens: Qui seminat iniquitatem, metet mala. Vnde & sator malorum, diabolus appellatur. Plures adhuc mali & inutiles seminatores in literis sacris hinc inde commemorantur, e quibus sunt qui in uentum feminant, prædicantes uel aliud quid boni operis agentes caprandi nominis & arrogandæ gloriolæ gratia, ut uideantur ab hominibus: quod plerumque in suis concionibus faciunt hæretici, quorum omnium semen uentus & aura uehit, de quibus propheta: Ventum, inquit, feminabunt, & turbinem metent. Sic faciebat & Ephraim, ut ibidem habetur: Ephraim pascit uentum, & sequitur æstum. Tota die mendacium & uastitatem multiplicat. Hoc utique faciunt prædicatores hæretici, aliud ex alio commiscentes mendacium in fide nostra catholica. Et hic animus istius seminantis pessimus est, totum simul opus perdens, quando gloriam solum temporalem respicit, unde super eum uergit maledictio ista prophetica: Tu seminabis, & non metes; tu calcabis oliuam, & non ungeris oleos & mustum, & non bibes uinum. Qui sic inquit, quoniam semen illud per se quidem bonum erat, sed pharisæi isti in uentum tantummodo uanæ gloriæ feminant, unde etiam fit eis secundum illud uerbum Ieremiæ: Seminauerunt triticum, & spinas messuerunt. Triticum opera bona significat, sed persuasa illa humanæ laudis opinio, instar uenti uehit semen, pro quo spinæ peccatorum enascuntur.
- ¶ Sunt etiam qui in carne seminant, adeo ut quicquid uel faciunt uel omittunt, totum ex uoluptate carnis perdat, ubi semine illud in mala terra perinde perit. De his dicit Paulus: Quæ seminauerit homo, hæc metet: quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.
- Matth. 13.** num semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Hoc nimirum istud est quod diabolus seminat uitia, suggerit mala, nec unquam a tentationibus quiescit. semen hoc pessimum est quod diabolus per uniuersum hunc mundum dispergit, quando per se facillime adeo & ultro penitus lolium istud enascitur, quoniam, ut inquit Sapiens: Qui seminat iniquitatem, metet mala. Vnde & sator malorum, diabolus appellatur. Plures adhuc mali & inutiles seminatores in literis sacris hinc inde commemorantur, e quibus sunt qui in uentum feminant, prædicantes uel aliud quid boni operis agentes caprandi nominis & arrogandæ gloriolæ gratia, ut uideantur ab hominibus: quod plerumque in suis concionibus faciunt hæretici, quorum omnium semen uentus & aura uehit, de quibus propheta: Ventum, inquit, feminabunt, & turbinem metent. Sic faciebat & Ephraim, ut ibidem habetur: Ephraim pascit uentum, & sequitur æstum. Tota die mendacium & uastitatem multiplicat. Hoc utique faciunt prædicatores hæretici, aliud ex alio commiscentes mendacium in fide nostra catholica. Et hic animus istius seminantis pessimus est, totum simul opus perdens, quando gloriam solum temporalem respicit, unde super eum uergit maledictio ista prophetica: Tu seminabis, & non metes; tu calcabis oliuam, & non ungeris oleos & mustum, & non bibes uinum. Qui sic inquit, quoniam semen illud per se quidem bonum erat, sed pharisæi isti in uentum tantummodo uanæ gloriæ feminant, unde etiam fit eis secundum illud uerbum Ieremiæ: Seminauerunt triticum, & spinas messuerunt. Triticum opera bona significat, sed persuasa illa humanæ laudis opinio, instar uenti uehit semen, pro quo spinæ peccatorum enascuntur.
- ¶ Sunt etiam qui in carne seminant, adeo ut quicquid uel faciunt uel omittunt, totum ex uoluptate carnis perdat, ubi semine illud in mala terra perinde perit. De his dicit Paulus: Quæ seminauerit homo, hæc metet: quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.
- Isaie. 5.**
- Proie. 22.**
- Osee. 3.**
- Osee. 12.**
- Michee. 6.**
- Jeremi. 12.**
- Sala. 6.**

¶ Hoc quicquid est, aliud certe non est, nisi lolium & filices, herbasque nociuas seminare in æternam damnationem, siue id uerbis fiat, siue operibus malis, siue peruersis dogmatibus, siue offendiculo proximi, siue seditiōibus, aduersitatibus, odio & inuidia: quibus malis omnibus tota iam prohdolor undique abūdat Germania, in qua quot huiusmodi semen malum seminant, mala itidē metent: tandemque deus & seminatorem & messem totam ab hinc faciet in gehennam ignis, ubi erit fletus & stridor dentium.

¶ Seminatore autem boni in spiritu seminant & ueritate, ideoque in benedictione metent: de quibus iam supra dictum est ex Dauide: Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. uenientes autem uenient cum exultatione, portantes manipulos suos in æternam felicitatem. Psalm. 125

¶ Ad extremum iam uelut auctarij loco dominicæ huius rationem aperiamus, cur nam sexagesima dicatur. Vbi principio nobis ordo ipse occurrit, quoniam enim proxima dominica septuagesima dicebatur, cur non hæc merito sexagesima appelleretur? Iam uero secundam mundi ætatem contemplatur ecclesia, que cœpit in Noe. unde matutinæ quoque lectiones hoc idem insinuant. Est & dominica sexta ante Iudica. Cuiusmodi rationes de hac quoque dominica sicut de superiori possent adferri, quibus omnibus breuitatis studio supersedendum puto. Nos iam deum Genera-
lis formu-
la conclu-
dendi ho-
milia. oremus pro uera & constanti pace, ut ille a nobis omnia bella auertat, omnes hæreses & errores e fide catholica radicitus euellat, peccatoribus omnibus pœnitentiam suorum criminum concedat & contritionem ueram, afflictos consolari dignetur, ijs quoque omnibus misereatur & propicius sit pro quibus orare tenemur. Oremus & pro parētib; & amicis, benefactoribus & fautoribus nostris, pro ijs etiam, quibus nos non parua fuimus peccandi causa, & pro omnibus fidelibus defunctis. Hæc ut impetretis omnia, pra mente dicatis orationem dominicam. Sed ego quoque una salutatione angelica intercessores uos mihi cupio esse pro omnibus illis, pro quibus orare debeo &c.